

MUSTAQILLIK YILLARIDA O‘ZBEKISTONNING ARAB DAVLATLARI BILAN MUNOSABATLARI TARIXI

Millat umidi universiteti

Business management fakultetining 1-kurs talabasi

Shohidaxon Abdugafurova

Annotatsiya:

Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan keyingi davrda Arab mamlakatlari bilan siyosiy, iqtisodiy, madaniy va dini sohalarda o‘rnatilgan hamkorlikning shakllanishi va rivojlanish bosqichlari yoritilgan. Shuningdek, o‘zaro diplomatik aloqalarning mustahkamlanishida xalqaro tashkilotlar hamda oliy darajadagi tashriflarning o‘rni tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar:

O‘zbekiston, Arab davlatlari, diplomatik munosabatlar, hamkorlik, siyosat, iqtisod, madaniyat.

Diplomatik munosabatlarning bosqichma-bosqich o‘rnatilishi :

O‘zbekiston mustaqillikka erishgan dastlabki yillarda tashqi siyosatda Arab mamlakatlari bilan yaqin hamkorlikni yo‘lga qo‘yishga alohida e‘tibor qaratdi. 1992-yilda Saudiya Arabistoni bilan diplomatik munosabatlar o‘rnatildi. Keyinchalik Misr, Birlashgan Arab Amirliklari (BAA), Quvayt, Qatar, Bahrayn, Iordaniya va boshqa davlatlar bilan ham diplomatik aloqalar yo‘lga qo‘yildi.

Arab davlatlarining aksariyati O‘zbekiston mustaqilligini birinchilardan bo‘lib tan oldi. Bu esa o‘zaro ishonchli va do‘stona munosabatlarni rivojlantirish uchun mustahkam asos bo‘ldi.

O‘zbekiston Respublikasi va Saudiya Arabistoni podshohligi o‘rtasida diplomatik munosabatlar 1992 yilning 20 fevralida o‘rnatilgan. Saudiya Arabistoni podshohligi

birinchilar qatorida O‘zbekiston mustaqilligini e‘tirof etgan. O‘zbekistonning birinchi prezidenti Islom Karimovning 1992 yil aprelda Saudiya Arabistoniga amalga oshirgan tashrifi mustaqil O‘zbekiston rahbarining xorijga ilk tashriflaridan bo‘lgan.

O‘ttiz yildan keyin O‘zbekiston prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2022 yil 17–18 avgust kunlarida ushbu mamlakatga amalga oshirgan tarixiy tashrif va valiahd shahzoda, Vazirlar Mahkamasi raisi Muhammad ibn Salmon bin Abdulaziz bilan o‘tkazilgan muzokaralar ikkitomonlama aloqalar tarixidagi hamkorlikni yuqori darajalarga ko‘tardi va faollashtirdi. Qator bitimlar va hamkorlik memorandumlari imzolandi.

- Toshkentdagi BAA elchixonasi 1998-yilda faoliyatini boshlagan, bu esa siyosiy va iqtisodiy muloqotlarning yanada faollashishiga zamin yaratdi.

- O‘zbekistonning BAA’dagi elchixonasi esa 2007-yilda Abu-Dabida ochildi. Bu ikki tomonlama diplomatik aloqalarning yangi bosqichiga yo‘l ochdi.

Siyosiy hamkorlik :

O‘zbekiston va Arab davlatlari o‘rtasida siyosiy hamkorlikning asosi diplomatik munosabatlarning o‘rnatilishi bilan boshlandi. 1992-yildan boshlab O‘zbekiston Saudiya Arabistoni, Misr, Quvayt, Birlashgan Arab Amirliklari, Iordaniya kabi mamlakatlar bilan diplomatik aloqalar yo‘lga qo‘ydi. O‘zbekistonning arab dunyosidagi siyosiy faoliyati Islom Hamkorlik Tashkiloti (IHT), BMT, hamda Arab Liga doirasida yanada faollashdi. O‘zbekiston xalqaro maydonda arab mamlakatlari bilan terrorizm, diniy ekstremizm va radikalizmga qarshi kurash, mintaqaviy xavfsizlik, barqaror taraqqiyot kabi masalalarda hamkorlik qilib kelmoqda.

Prezident Shavkat Mirziyoyev davrida O‘zbekistonning tashqi siyosatida arab mamlakatlari bilan munosabatlar yangi bosqichga chiqdi. 2018–2023-yillar oralig‘ida Saudiya Arabistoni, BAA, Quvayt, Qatarda yuqori darajadagi rasmiy uchrashuvlar o‘tkazildi, bu esa o‘zaro siyosiy ishonchni kuchaytirdi.

Iqtisodiy hamkorlik:

Arab mamlakatlari O‘zbekistonning ishonchli iqtisodiy hamkorlariga aylandi. Hamkorlik asosan investitsiya, energetika, transport, infratuzilma va turizm sohalarini qamrab oladi.

- Islom taraqqiyot banki (ITB) va Arab iqtisodiy taraqqiyot jamg‘armasi orqali O‘zbekistonda ko‘plab ijtimoiy va infratuzilma loyihalari moliyalashtirilmoqda.

- Birlashgan Arab Amirliklari (BAA) bilan energetika sohasida Masdar kompaniyasi tomonidan Samarqand, Jizzax va Navoiy viloyatlarida quyosh elektr stansiyalari barpo etildi.

- Saudiya Arabistonining “ACWA Power” kompaniyasi ham O‘zbekiston energetika tizimiga milliardlab dollar sarmoya kiritmoqda.

- Misr va Quvayt bilan sog‘liqni saqlash, ta’lim va qishloq xo‘jaligi yo‘nalishlarida hamkorlik dasturlari amalga oshirilmoqda.

2022-yil yakunlariga ko‘ra, O‘zbekiston bilan Arab davlatlari o‘rtasidagi savdo hajmi 2 milliard AQSh dollaridan oshgan. Bu raqamlar ikki tomonlama iqtisodiy hamkorlikning izchil rivojlanayotganini ko‘rsatadi.

Madaniy va ilmiy aloqalar:

Siyosiy va iqtisodiy munosabatlardan tashqari, O‘zbekiston va Arab mamlakatlari o‘rtasida madaniy, diniy hamkorlik ham kuchaymoqda. Har yili o‘zbekistonlik talabalar Misrning Al-Azhar universitetida tahsil oladi. Saudiya Arabistoni bilan haj va umra safarlari sohasida o‘zaro hamkorlik yo‘lga qo‘yilgan. Madaniyat kunlari, ilmiy konferensiyalar va san’at ko‘rgazmalari ikki xalq o‘rtasidagi do‘stlikni yanada mustahkamlamoqda.

Xulosa:

O‘zbekiston va Arab davlatlari o‘rtasidagi siyosiy hamda iqtisodiy hamkorlik mustaqillik yillarida yangi bosqichga ko‘tarildi. Bu aloqalar o‘zaro manfaat, hurmat va do‘stlik asosida shakllanib, mintaqaviy barqarorlik hamda taraqqiyotga xizmat qilmoqda.

Kelgusida bu hamkorlik yanada kengayib, investitsiya, energetika va ta'lim sohalarida yangi istiqbollar ochilishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi ma'lumotlari – www.mfa.uz (<https://www.mfa.uz/>)
3. Islom taraqqiyot banki – www.isdb.org (<https://www.isdb.org/>)
4. BAA “Masdar” kompaniyasi rasmiy sayti – www.masdar.ae (<https://www.masdar.ae/>)
5. “ACWA Power” kompaniyasi ma'lumotlari – www.acwapower.com (<https://www.acwapower.com/>)
- 6.Kun.uz <https://kun.uz/>